

DER BÖHMERWALD

Mimořádné vydání
2025

Dvě muzea spolupracují
Museum Fotoateliér Seidel
Muzeum Šumavy ve Vídni

Obsah

- 3 Dvě muzea spolupracují
- 4 Místo, kde čas zůstal stát
- 6 Böhmerwaldmuseum Wien jako kulturní most mezi minulostí a budoucností
- 8 Projekt oživující kulturní paměť Šumavy
- 10 Reinhold Fink – znalec staré Šumavy
- 12 Paměť Šumavy je online a je stále bohatší
- 14 Ozvěny sklářské slávy staré Šumavy
- 22 Johann Peter a Josef Seidel
- 24 Thomas Gallistl a jeho Vlastivěda

Thomas Gallistl a jeho Vlastivěda, strana 24

Johann Peter a Josef Seidel, strana 22

Titulní strana

Historické knihy Johanna Petera a v roce 2025 nově vydaná kniha „Ze staré Šumavy“ přeložená do češtiny, vydaná Radkem Gálisem – pořízeno ve fotoateliéru Seidel, vlevo fotografie Josefa Seidela, vpravo Johanna Petera.

Tiráž mimořádného vydání „Der Böhmerwald“

Vydavatel

Der Böhmerwald e.V.

Předseda a pověřenec pro ochranu osobních údajů

Dr. Gernot Peter

Kremser Berggasse 8, A-3500 Krems, Österreich

E-Mail: info@derboehmerwald.com

Odpovědný redaktor

Mgr. Zdena Mrázková, MBA und Dr. Gernot Peter

E-Mail: redaktion@derboehmerwald.com

Překlady

Lubor Mrázek

Texty

Team Museum Fotoateliér Seidel:

Zdena Mrázková, Petr Hudičák, Olga Kneiflová

MUDr. Lubomír Šmrha

Mgr. Jindřich Špínar

Dr. Gernot Peter

Fotografie

Lenka Štěpánková, Lenka Volfová, Libor Sváček, Klára

Sváčková, Kristina Zavala, Gerold Pollany, Josef

a František Seidel, Josef Wolf

Lektorka

Mag. Ruth Steiner

Lubor Mrázek

Grafický design

Hans Schopf

Autorská práva

Autorská práva k přijatým a zveřejněným rukopisům náleží časopisu „Der Böhmerwald“. Šíření nebo rozmnožování není bez předchozího písemného souhlasu vydavatele povoleno a je trestné, pokud autorský zákon nestanoví jinak. Ukládání a zpracování v elektronické podobě je povoleno pouze se souhlasem vydavatele.

Odpovědnost

I přes pečlivou kontrolu nemůže redakce a vydavatelství převzít žádnou odpovědnost za správnost článků.

Celková výroba, vydavatelství a distribuce

MO-Verlagsservice, Wittelsbacherstr. 2,
94481 Grafenau

Projekt s názvem „Společné kořeny česko-rakouského pohraničí v současné fotografii“ (projekt ATC20187 Museum Fotoateliér Seidel) je spolufinancován Evropskou unií prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci programu Interreg Rakousko – Česká republika 2021–2027.

Dvě muzea spolupracují

Projekt „Společné kořeny česko-rakouského pohraničí v současné fotografii“

Vážení čtenáři,

milí přátelé Šumavy,

v tomto dvojjazyčném speciálním vydání časopisu „Der Böhmerwald“ vám představíme zajímavý projekt dvou muzeí, která již mnoho let spolupracují a tematicky se navzájem doplňují.

Museum Fotoateliér Seidel v Českém Krumlově sídlí v autentické budově původního ateliéru rodiny Seidelových a uchovává kompletní historické vybavení i rozsáhlou sbírku originálních skleněných negativů.

Ty byly pečlivě popsány, částečně digitalizovány a dodnes slouží jako cenný zdroj pro knihy a kalendáře, ale i pro širokou veřejnost, a to prostřednictvím internetové fotobanky. Tu využívají zejména pamětníci i jejich rodiny. Muzeum nabízí nejen pohled do historie fotografie, ale také možnost nechat se vyfotografovat v dobových kostýmech, což oceňují návštěvníci i významné osobnosti.

Jen tři hodiny jízdy autem od Českého Krumlova najdeme ve Vídni pozoruhodnou instituci – Böhmerwaldmuseum Wien. Sídlí ve třetím městském obvodu a uchovává nejstarší vídeňskou sbírku věnovanou Šumavě a někdejší německy mluvícím regionům Čech a Moravy. O tuto jedinečnou sbírku pečují dobrovolníci, kteří se zaměřují nejen na historii, ale také na tradiční vztahy mezi českými zeměmi a Vídní.

Návštěvníci tu mohou využít individuálního poradenství při pátrání po rodokmenech a nahlédnout do rozsáhlé knihovny a bohaté sbírky fotografií určených pro badatelské účely.

Časopis Der Böhmerwald každý měsíc přináší články o historii, přírodě a kultuře Bavorského lesa a celé oblasti historické Šumavy – tedy nejen na české straně, ale také v části rakouského Mühlviertelu a Waldviertelu. Postupně se stal hlasem Šumavy a Bavorského lesa pro čtenáře v Německu, Rakousku i České republice a zároveň pravidelně informuje také o novinkách a aktivitách obou partnerských muzeí.

Gernot Peter, Zdena Mrázková,
Petr Hudičák.

Společný projekt obou institucí má za cíl digitalizovat přibližně 40 000 ks skleněných negativů uložených v českokrumlovském Museum Fotoateliér Seidel a zpřístupnit je na nové internetové platformě. Ve Vídni mezitím probíhá digitalizace nově zakoupené sbírky historických pohlednic, fotografií a fotoalb od sběratele a znalce historie staré Šumavy Reinholda Finka, které budou rovněž prezentovány online. Projekt doplní putovní výstava, speciální vydání časopisu Der Böhmerwald a společná marketingová kampaň.

První speciální číslo představuje nejen obě muzea

a jejich priority, ale také samotný vznik fotografické databáze v českokrumlovském ateliéru Seidel. Přibližuje osobnost sběratele a autora knih Reinholda Finka, jehož kolekce patří k pilířům projektu. Odborník na historické sklo MUDr. Lubomír Šmrha zase přináší výsledky svého výzkumu dekorativních skleněných předmětů, které hrály roli na snímcích Fotoateliéru Seidel. Čtenáři se rovněž vrátí do minulosti, a to prostřednictvím fotografa Josefa Seidela či spisovatele Johanna Petera a nebo také proto, aby díky editorovi českého vydání českokrumlovské Vlastivědy Mgr. Jindřichu Špinarovi a překladateli Helmutu Wagnerovi, ocenili přínos učitele Thomase Gallistla.

Projekt s názvem „Společné kořeny česko-rakouského pohraničí v současné fotografii“ (č. ATCZ 0187 Museum Fotoateliér Seidel) je spolufinancován Evropskou unií prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci programu Interreg Rakousko – Česká republika 2021–2027.

Přejeme vám příjemné čtení!

*Zdena Mrázková, vedoucí Musea Fotoateliér Seidel
v Českém Krumlově
Ing. Petr Hudičák, kurátor*

Gernot Peter, vedoucí Böhmerwaldmuseum Wien

Museum Fotoateliér Seidel

Místo, kde čas zůstal stát

V malebném městě Český Krumlov, ukrytý v klidné Linecké ulici, se nachází opravdový skvost nejen pro milovníky fotografie, ale i pro každého, koho zajímá kulturní dědictví, historie pohraničí a osudy lidí. Museum Fotoateliér Seidel není jen muzeem – je živým svědectvím proměn kraje, soužití národů a síly lidské paměti.

Poklad ukrytý pod prachem času

Zrod tohoto unikátního muzea nebyl jednoduchý ani rychlý. Po sedmi letech jednání získal Českokrumlovský rozvojový fond v roce 2005 od dědiců slavného fotografa Josefa Seidla jeho dům s fotoateliérem. A nebyl to jen dům. Šlo o výjimečně zachovalý celek – architektonickou památku z roku 1905, původní vybavení temné komory, aparáty, rekvizity,

záclony i nábytek, a především archiv o rozsahu, který bere dech: na 140 000 skleněných desek a filmových pásek, stovky alb, zákaznické knihy, účty, adresáře.

To vše, včetně dokumentace portrétovaných osob, přežilo v téměř neporušeném stavu díky pečlivosti rodiny Seidlových a zázračnému opomíjení času.

Josef Seidel, později i jeho syn František, systematicky zachycovali proměny Šumavy, ale i všední tváře tehdejší společnosti.

Fotografovali krajinu, města, vesnice i památky v česko-německo-rakouském pohraničí. Jejich práce má hodnotu nejen uměleckou, ale i historickou – zachycuje místa a osady, které po druhé světové válce zanikly, nebo se zásadně proměnily. Právě v tom spočívá jedinečnost jejich díla: v dlouhodobosti a preciznosti, s níž vytvářeli obrazový záznam tehdejšího života. Vznikl tak jakýsi

vizuální časosběr, který dnes slouží nejen jako estetická podívaná, ale jako neocenitelný pramen pro badatele i pamětníky.

Místo setkávání minulosti a současnosti

Přeměna fotoateliéru na muzeum nebyla jen o restaurování zdí a oken. Byla to pečlivá rekonstrukce ducha místa. Za pomoci fondů Evropské unie a odborníků na restaurování se podařilo obnovit interiéry do stavu, jako by fotografové právě odešli na oběd a nechali po sobě zapnuté světlo v komoře. Dům si zachoval svou secesní krásu, autentičnost a vřelost.

Museum Fotoateliér Seidel dnes nabízí nejen stálou expozici věnovanou tvorbě Josefa a Františka Seidlových, ale také prostor pro sezónní výstavy, badatelské zázemí a centrum česko-německo-rakouského

porozumění. Není to ale žádná suchá sbírka exponátů. Návštěvníci mohou zažít retro focení ve stylu první republiky – oblékají se do dobových kostýmů, usedají před původní kulisy a nechávají si udělat portrét tak, jak to dělávali jejich prarodiče. Právě to propojuje minulost se současností – emoce, vzpomínky a smysl pro kontinuitu.

Muzeum navštíví ročně přes 13 000 lidí, z nichž téměř polovina si odnese svou vlastní historickou fotografii. Od svého otevření v roce 2008 prošlo muzeem přes 150 000 návštěvníků a více než 33 000 lidí se nechalo vyfotografovat tradičním způsobem. Muzeum tak žije a roste – nejen díky pamětníkům či turistům, ale i díky školám, rodinám a komunitám, které v něm nacházejí smysluplný prostor pro sdílení.

Světový unikát s duší kraje

Museum Fotoateliér Seidel není jen českou raritou, ale skutečným světovým unikátem. Neexistuje mnoho míst, kde by se v takové komplexnosti dochovalo nejen technické zázemí a budova fotoateliéru, ale i rozsáhlé dílo s dokumentací a kontinuitou. Unikátnost spočívá právě v celku: v kombinaci fyzických prostor, zachovaných předmětů a obsahu archivního materiálu.

Obzvláště ceněná je rozsáhlá sbírka portrétů – tváře lidí z jihu Čech, Bavorska a Horního Rakouska.

Mnozí z dnešních návštěvníků zde objevují své předky, často poprvé vidí jejich podobu, dozvídají se o jejich profesích či místech bydliště. Jde o hluboce lidský a zároveň vědecký přínos.

Muzeum díky digitalizaci svého archivu umožňuje veřejnosti přístup k těmto pokladům prostřednictvím on-line fotobanky, což výrazně zvyšuje jeho význam i dostupnost.

Mimo to muzeum aktivně spolupracuje se zahraničními institucemi a podporuje mezinárodní dialog. Vzniká zde prostor pro sdílení, poznávání společné historie a obnovu vztahů, které byly v minulosti narušeny dramatickými událostmi 20. století. Projekt tak přináší nejen kulturní hodnotu, ale i společenský přesah.

Museum Fotoateliér Seidel tedy není jen o krásných snímcích a starých fotoaparátech. Je to prostor, kde se setkává čas. Místo, které připomíná, že historie není

něco vzdáleného a zapomenutého, ale že stále žije – v nás, našich rodinách, a v obrazech, které někdo kdysi s láskou a pečlivostí zachytil.

Ať už jste milovníci fotografie, historie nebo jen hledáte místo s výjimečnou atmosférou, Museum Fotoateliér Seidel vás chytí za srdce. A třeba si i odnesete svůj vlastní portrét, jako památku na chvíli, kdy jste se na okamžik stali součástí jednoho z nejkrásnějších příběhů Českého Krumlova.

Historický fotografický ateliér.

Dochovaná temná komora.

Sedm dekad porozumění

Böhmerwaldmuseum Wien jako kulturní most mezi minulostí a budoucností

Uprostřed rušného centra Vídně, v ulici Ungargasse, se nachází prostor, který jako by vzdoroval proudu času. Böhmerwaldmuseum Wien, tedy Muzeum Šumavy ve Vídni, představuje jedinečný příklad toho, jak lze s láskou, dobrovolnictvím a odhodláním uchovat kulturní paměť kraje, který byl v důsledku dějinných událostí tragicky rozdělen. Od

svého založení v roce 1952 prošlo muzeum bohatým vývojem, který odrážel i proměnu pohledu společnosti na historii, identitu a smíření.

Kořeny v dějinách, pohled do budoucnosti

Dějiny Böhmerwaldmusea nelze oddělit od širšího kontextu vztahů Českých zemí a Vídně. Staletími se oba

regiony kulturně i společensky prolínaly. Tisíce obyvatel Šumavy a Čech, ať už česky či německy mluvících, hledalo v rakouské metropoli lepší život a našlo zde práci, domov i novou identitu. Mnoho z nich si však uchovalo hluboký vztah ke svému původnímu kraji. Právě tyto lidé se stali nositeli paměti a sběratelem kulturních

a historických artefaktů, které tvoří páteř dnešního muzea.

Historie přesahující hranice

Muzeum nevzniklo náhle. Jeho kořeny sahají až do meziválečného období, kdy jednotlivci shromažďovali doklady o životě v Českých zemích. Po druhé světové válce a vyhnání německy mluvících obyvatel z československého pohraničí, získalo muzeum novou roli: stát se místem paměti, porozumění a kulturní kontinuity. Muzejní sbírky se opírají o osobní dary, literární pozůstalosti, rukopisy, dobové

fotografie, mapy a předměty každodenní potřeby.

Místa a lidé, kteří psali příběh

Nejvýznamnější osobnosti, které formovaly podobu muzea, přišly ze Šumavy a Čech. Spisovatelé, jako byl Adalbert Stifter či Josef Gangl, literárně ztvárnili krajinu i duši svých krajanů. Jindy to byli akademici a sběratelé jako Dr. Robert Teichl či Paul Meßner, kteří muzeu odkázali vzácné materiály. Böhmerwaldmuseum tak získalo charakter unikátního kulturního archivu, který dokumentuje nejen dějiny, ale i lidské osudy.

Archivace jako poslání

Dnes muzeum uchovává desítky tisíc fotografií, pohlednic, knih a dokumentů. Každý předmět je evidován, popsán, digitalizován. Ručně psané archivní knihy byly v posledních dekádách převedeny do digitální podoby. Práce na katalogizaci sbírek pokračuje a rozšiřuje se o nové přírůstky. Zájemci o regionální historii, rodopisci i badatelé tak nachází v muzeu neocenitelnou oporu.

Zvláštní výstavy a komunitní život

Kromě stálé expozice muzeum pravidelně pořádá tematické výstavy a kulturní akce. Noc muzeí, přednášky, čtení v nářečí nebo programy pro děti posilují komunitní rozměr instituce. Nejde pouze o prezentaci sbírek, ale o budování mostů mezi generacemi a národy. Návštěvníci se zde necítí jako anonymní hosté, ale jako součást příběhu.

V mezinárodním kontextu

Böhmerwaldmuseum spolupracuje s mnoha institucemi doma i v zahraničí. Mezi klíčové partnery patří Museum Fotoatelier Seidel v Českém Krumlově, rodný dům Adalberta Stiftera v Horní Plané, nebo muzeum železné opony ve Weitře. Aktivně se podílí na digitalizaci historických dokumentů, většina jejich sbírek je dnes dostupná badatelům online. To z muzea dělá nejen lokální, ale evropsky uznávanou instituci.

Perspektivy a výzvy

Hlavními pilíři fungování muzea jsou dobrovolnictví, široká podpora komunity a osobní nasazení vedoucího týmu. Výzvou zůstává generační obměna a zajištění dlouhodobé udržitelnosti. Cílem je transformace na stále uznanou instituci, která bude moci čerpat veřejnou podporu a zajistit své kulturní dědictví i pro budoucí generace.

Místo, kde minulost mluví

Pod mottem „Následovat vlastní kořeny a žít v porozumění“ se Böhmerwaldmuseum Wien stalo nejen místem poznání a nostalgie, ale především místem dialogu. V době, kdy se svět stává složitějším a polarizovanějším, přináší muzeum naději, že sdílení historie může být cestou ke smíření. Je to prostor, kde se setkávají osudy, příběhy i emoce. A to je dar, který má smysl uchovat.

böhmerwald
Museum
Wien

Vyvolávání fotografií v temné komoře.

Obraz minulosti, cesta budoucnosti

Projekt oživující kulturní paměť Šumavy

Jedinečný česko-rakouský projekt financovaný Evropskou unií v rámci programu Interreg (projekt č. ATCZ00187), který propojuje minulost s budoucností a oživuje turistickou i kulturní mapu regionu, si klade za cíl nejen rozšířit nabídku pro návštěvníky, ale také zviditelnit místa, která doposud stála ve stínu svých slavnějších sousedů.

V centru dění stojí dvě muzea: **Museum Fotoatelier Seidel** v Českém Krumlově a **Böhmerwaldmuseum Wien** (Muzeum Šumavy ve Vídni). Spolupráce těchto dvou institucí má přinést nejen nárůst návštěvnosti,

ale také hlubší porozumění kulturnímu dědictví Šumavy.

Nenápadné poklady na mapě turistiky

Ačkoliv se může zdát, že destinace jako Český Krumlov a Vídeň jsou turisticky zcela naplněné, realita je mnohdy jiná. Fotoatelier Seidel, který dokumentuje fotografickou historii regionu, se i po 20 letech od svého otevření nachází mimo hlavní proud návštěvnosti. Böhmerwaldmuseum Wien ve Vídni se nachází v blízkosti známého městského parku a tedy nedaleko centra města, jeho potenciál však zatím zůstává nevyužitý. Právě těmito cestami se projekt snaží navázat na novou

generaci cestovatelů, kteří hledají více než jen klasické památky.

Příběhy ztracených krajín

Jednou z hlavních motivací projektu je přiblížit osudy česky a německy mluvících obyvatel Šumavy, jejichž životy byly po druhé světové válce dramaticky přerušeny. Potomci vysídleného německy mluvícího obyvatelstva dnes často hledají stopy svých předků a přitom navštěvují místa, která by jinak zůstala opomenuta. Projekt tak nenásilně podporuje kulturní dialog a smíření, které se odehrává skrze zájem o společnou historii.

Digitalizace jako brána k minulosti

Jedním z klíčových výstupů projektu bude rozsáhlá online databáze historických fotografií, která bude dostupná ve dvou jazycích a nabídne uživatelům moderní a intuitivní prostředí. Obsahovat bude nově digitalizované negativy z archivu Fotoateliéru Seidel (cca 34 000 fotografií), pohlednice ze Sbírký Reinholda Finka (cca 28 000 kusů) a materiály z Böhmerwaldmusea ve Vídni. Tato databáze se stane neocenitelným nástrojem pro výzkumníky, studenty, pedagogy i zájemce o regionální historii.

Místa, která ožívají

Projekt není jen o digitalizaci. Přinese také mobilní výstavy s komentovanými snímky, které

zachycují život na Šumavě v době Josefa Seidela. Jedinečná bude i výstava stereofotografií s 3D projekcí. Více než 40 dosud nezpracovaných fotoalb bude digitalizováno a představeno ve stálých expozicích. Součástí projektu jsou i speciální dvojjazyčná vydání časopisu „Der Böhmerwald“, které pomůžou s popularizací výsledků.

Cesta pro vzdělávání a porozumění

Projekt cílí i na školy a vzdělávací instituce, pro které vzniknou exkurze, prohlídky a vzdělávací programy zaměřené na historii fotografie, kulturní paměť a soužití Čechů a německy mluvících obyvatel Šumavy. Dětem i dospělým se tak otevře cesta k hlubšímu porozumění dějinným

událostem skrze autentické obrazové materiály.

Most mezi generacemi a zeměmi

Tento česko-rakouský projekt se stává mostem mezi generacemi, zeměmi i kulturami. Oživuje ztracené vzpomínky, propojuje minulost s přítomným a dává naději do budoucna. Nejde jen o navýšení návštěvnosti dvou muzeí. Jde o hlubší proměnu vědomí o společné historii, krajině i lidech, kteří ji tvořili.

Projekt tak ukazuje, že cesta za poznáním není jen pohledem do vitrín muzeí, ale i putováním za příběhy, které čekají na znovuoživení. A Šumava je v tomto příběhu tichým, ale silným průvodcem.

Projektový tým ve fotoateliéru Seidel v září 2025.

Reinhold Fink – znalec staré Šumavy

Když se řekne Šumava, vybaví se mnohým hluboké lesy, horská panoramata a klidné vesnice. Jenže tento obraz není úplný – část z něj zmizela spolu s odsunem německých obyvatel po roce 1945. Pro mnohé bývalé Šumavany se cesta zpět stala spíš poutí za vzpomínkami. Jedním z těch, kteří se za nimi vypravovali pravidelně, byl i Reinhold Fink. A právě jeho fascinující sbírku se nyní podařilo získat Museu Fotoateliér Seidel v Českém Krumlově ve spolupráci s Muzeem Šumavy ve Vídni, a to díky projektu Interreg.

Rodinné kořeny měl Fink po otci v Olšíně a po matce v Ostré Hoře. Na Šumavě se už nenarodil, přesto k ní cítil hluboké pouto – od dětských let, kdy jezdil na tábory pod Třístoličnick, přes zpívání v krajanských sborech, až po památný den na stuttgartském bleším trhu, kdy objevil svou první šumavskou pohlednici. Z pouhé zvědavosti se zrodila celoživotní sběratelská vášeň.

Staré pohlednice nejsou jen obrázky, jsou to papírové doklady historie, a tak se Reinhold Fink stal autorem řady publikací o zaniklých obcích a kultuře staré Šumavy, v nichž propojoval historická fakta s unikátním obrazovým materiálem. Jeho knihy – od *Gruß aus dem Böhmerwald* po rozsáhlé monografie o Hansi Watzlikovi – patří dnes k základním pramenům poznání tohoto kraje.

Poklad ukrytý v šanonech

Sbírka Reinholda Finka je považována za nejobsáhlejší kolekci historických pohlednic staré Šumavy. Obsahuje přibližně 28 000 originálních kusů z let 1880–1949, uspořádaných do speciálních šanonů. Každý snímek je uložen

Reinhold a Elfriede Finkovi ve fotoateliéru Seidel, 2024.

Hans a Lina Watzlikovi – o tomto spisovateli vydal Reinhold Fink dvoudílnou monografii.

Knihy od Reinholda Finka a Hanse Watzlika.

v archivním obalu, který chrání obraz před poškozením.

Tematický záběr sbírky je ohromující: od topografických záběrů měst, vesnic, hor a jezer přes první barevné fotografie Josefa Seidela z roku 1910, panoramatické mapy a umělecké karty až po pohlednice dokumentující kulturní život – pěvecké spolky, cyklistické kluby, hasiče či exkluzivní recesistické sdružení Schlaraffia. Nechybí ani sběratelské kuriozity, jako jsou pohlednice ze dřeva, „moonlight“ karty nebo karty s motivy písní a básní.

Sbírka je zároveň cenným pramenem pro mapování zaniklých obcí. Fink přesně zaznamenával místa, kde zmizela více než polovina domů, a dokumentoval jejich proměny v čase. Věděl, že zachování těchto obrazů není jen otázkou historie, ale i překonávání bolestné zkušenosti odsunu. Svůj přístup shrnul citátem Adalberta Stiftera: „Chovat nenávist a zášť nebo je oplácet je slabost – přehlížet je a oplácet láskou je síla.“

Nový život pro staré snímky

Získání Finkovy sbírky znamená pro českokrumlovské Museum Fotoateliér Seidel a vídeňské Böhmerwaldmuseum obrovský krok vpřed. Pohlednice budou odborně v příštích letech zdigitalizovány, opatřeny dvojjazyčnými popiskami a zpřístupněny v online fotobance fotobanka.seidel.cz.

Projekt počítá i s tím, že se části sbírky vydají „na cesty“ – připravují se mobilní výstavy v Česku a Rakousku, které přiblíží příběhy lidí, míst a událostí zachycených na těchto kartách. Nejde však jen o estetickou podívanou. Každá pohlednice je malým oknem do světa, který už neexistuje – a který by bez nadšení a houževnatosti Reinholda Finka mohl být navždy zapomenut.

František Seidel a Reinhold Fink v srpnu 1989, foto: Elfriede Fink.

Reinhold Fink ve fotoateliéru Seidel v roce 2024.

V Seidlově databance může být i váš prapradědeček

Paměť Šumavy je online a je stále bohatší

Museum Fotoateliér Seidel v Českém Krumlově není jen okouzlující památkou a poctou průkopníkům fotografie, ale i digitálním archivem, který propojuje minulost s přítomností. Právě zde vzniká jedna z nejucelenějších fotografických databází v celé střední Evropě. Díky pečlivé digitalizaci snímků Josefa a Františka Seidlových je dnes možné nahlédnout do života lidí, měst, vesnic i krajiny Šumavy a Pošumaví tak, jak je zachytily objektivy před více než sto lety.

A co je ještě důležitější – stále větší část tohoto unikátního

dědictví je dostupná online každému. Možná i vám.

Digitalizovaná paměť regionu: více než jen staré fotografie

Josef Seidel, bezesporu jeden z nejvýznamnějších fotografů své doby, zachytil Šumavu a její okolí v mimořádné hloubce a šíři. Jeho fotografie nejsou jen estetickým obrazem krajiny, ale obrazovou kronikou života v česko-německo-rakouském pohraničí. Snímky od konce 19. století až do poloviny 20. století dokumentují všední život, slavnosti, pracovní činnosti, rodinné portréty, krajinné proměny, architekturu i místa, která dnes už na mapě nenajdeme.

Díky mimořádné péči o archiv a systematickosti práce Seidelových fotografů vznikl rozsáhlý soubor negativů a skleněných desek – více než 140 000 záznamů. Tento poklad ale donedávna ležel skrytý za stěnami ateliéru. To se však změnilo s digitalizací, která v uplynulých letech probíhala v rámci projektu „Databanka společné historie Šumavy a Bavorského lesa“, podpořeného Evropskou unií z programu přeshraniční spolupráce Cíl 3 Česká republika – Svobodný stát Bavorsko.

Výsledkem je online fotobanka, která nabízí tisíce snímků veřejnosti. Vyhledávat v ní může

kdokoliv, odkudkoliv. Mnohdy si zde lidé najdou portréty svých předků, domů, vesnic nebo dokonce své vlastní příbuzné zachycené v každodenní práci, na pouti či u řeky. Objevují se zde i zapomenuté rysy dnes zaniklých obcí a zaniklých způsobů života.

Fotobanka se tak nestala jen archivem. Stala se živou součástí paměti regionu a citlivou výpovědí o společné historii tří národů – Čechů, Němců a Rakušanů.

Nová fáze digitalizace: Zbývá posledních 40 000 snímků

I když byly již desítky tisíc negativů a desek převedeny do digitální podoby, práce zdaleka nekončí. V roce 2025 se spouští další fáze digitalizace v rámci nového mezinárodního projektu financovaného z programu Interreg, který se zaměří na zbývajících přibližně 40 000 snímků. Tím se digitalizační úsilí posune k finální fázi a databanka získá ještě větší komplexnost a hodnotu.

Nová etapa digitalizace je nejen technickým, ale i badatelským a kulturním počinem. Každý snímek totiž není jen obrazem – často jej doprovází jméno, adresa portrétovaného, poznámka o události, účtence nebo okolnostech vzniku. Tento soubor údajů dělá z databanky Seidelova díla neocenitelný zdroj pro historiky, genealogy, muzea, ale i pro každého, kdo hledá své kořeny nebo má zájem o historii Šumavy.

Digitalizace rovněž zajišťuje trvalé uchování originálů, které časem podléhají degradaci. Citlivý přístup k památce, využívající moderní technologie bez narušení původní autenticity, je jedním z hlavních

cílů projektu a odkazem, který má sloužit i budoucím generacím.

Zároveň bude databanka technicky aktualizována i nadále rozšiřována o další funkce – snadnější vyhledávání podle lokality, tematických okruhů nebo data vzniku. I laik tak bude moci během několika kliknutí objevit dosud neznámé obrazy staré Šumavy a zároveň najít osobní propojení s touto jedinečnou minulostí.

Museum Fotoatelier Seidel a jeho digitální databanka nejsou jen vzpomínkou na dávnou epochu fotografie. Jsou mostem mezi generacemi, kulturním dialogem i nástrojem pro pochopení identity regionu, který zažil tolik proměn. Díky práci týmu muzea a podpoře

zahraničních partnerů se nám dostává do rukou klíč k vlastní minulosti – bez ohledu na to, zda pocházíme z Krumlova, Vídně, Pasova nebo Prachatic.

Každý může vstoupit na webovou stránku muzea, zadat příjmení své babičky nebo název vesnice, kde vyrůstali prarodiče, a během chvíle spatřit obraz, který přežil desetiletí. Z fotografie najednou vystupuje nejen tvář, ale celý příběh. A právě v tom tkví největší síla Seidelovy práce – v obrazech, které ožívají, jakmile se na ně někdo znovu podívá.

Zkuste to i vy. Možná zjistíte, že kousek vaší historie už dávno leží na jedné z těch skleněných desek. A čeká, až ho objevíte.

Anton Schmied se svou rodinou, byl strážcem věže na hoře Kleť u Krumlova.

Ozvěny sklářské slávy staré Šumavy

Lenorské sklo a dobové snímky z Fotoateliéru Seidel

Včeskokrumlovském atelieru Seidel se dochovalo unikátní množství dobových snímků z oblasti Šumavy, které vznikly díky Josefu a Františku Seidelovým. Jsou to především fotografie krajiny, vesnic, slavností, ale i lidí. Mezi těmito záběry se však nachází celá řada zejména portrétních fotografií, na nichž jsou jako dekorace použity nejrůznější skleněné vázy a vázičky, dokumentující tehdejší produkci šumavských skláren.

Rovněž zde nacházíme fotografie částí vzorkoven, zachycujících řadu skleněných výrobků od rozličných váziček, váz, mis, nástolců, broušených podnosů, táců, výjimečně i skleněných lamp apod. Protože u většiny těchto fotografií chybí místní popis a jsou uvedena pouze data jejich vzniku a případně objednatel, bylo zajímavé porovnat tyto snímky se známými katalogovými listy a skleněnými objekty tehdejších skláren, a tím k těmto starým fotografiím do určité míry vnést nový prvek, interpretovat podrobněji jejich

obsah a přidat jim tak další vypovídací hodnotu. Protože historie lenorské sklárny a všeho, co s Lenorou souvisí, je mým celoživotním koníčkem, pokusil jsem se alespoň u malého vzorku těchto fotografií jejich historii objasnit a porovnat fotografie s dochovanými skleněnými výrobky z v soukromé sbírce.

Vycházíme-li z předpokladu, že Josef i František Seidel v Lenoře a ve sklárně opakovaně fotografovali, pak je velmi pravděpodobné, že si některé tamější výrobky odvezli s sebou domů do Českého Krumlova. Mistrně je zde používali nejen pro vlastní potřebu a potěšení, ale i jako dekoraci při portrétním fotografování ve svém atelieru.

Jednotlivé snímky z atelieru Seidel dokumentující dobové lenorské sklo lze rozdělit do několika kategorií.

První kategorií jsou portrétní fotografie, kde jsou skla použita jako dekorace při vytváření snímků osob či malých skupin.

Váza na stole je výrobek sklárny Wilhelm Kralik Sohn, Eleonorenhain a byla vytvořena mezi lety 1920–1925. Tento typ váz s probrušovanými dekorem byl zhotoven nejčastěji z čirého skla přejímaného kobaltově modrým nebo rubínově červeným sklem. Méně častou až vzácnou byly varianta zelená či fialová. Jejich dalším atributem byly probrušované podélné bordury při bázi a při okraji. Vázy byly opatřeny ornamentálním brusem ve tvaru větviček, ratolestí s drobnými lístky apod.

Ve výřezu z katalogového listu z roku cca 1925 (na straně 15) je možno vidět různá provedení těchto váz a následně jejich reálná zpracování.

**Rodina Niegl, Houžná (Hüblern) čp. 38.
Foto Josef nebo František Seidel,
14. 6. 1931.**

Uprostřed sklářský mistr Franz Schröder (d'Weschtra), vpravo jeho syn Franz. Foto Josef Seidel, po roce 1925.

Vlevo výřez z katalogového listu sklárny Wilhelm Kralik Sohn, Eleonorenhain kolem roku 1920.

Vpravo dvojice váz dekor 7306/A, sklo modré s probrušovaným dekorem pštrosů a slonů.

Jako dekorace byla v obou případech použita váza z produkce sklárny Wilhelm Kralik Sohn, Eleonorenhain. Produkce mezi lety 1900–1905. Zelené sklo, reliéfní dekor „Sea Urchin“ („mořský ježek“), stříbrno–modro–fialový iris. Tato skla byla

vyráběna v různých tvarech, velikostech a často zdobena secesními montážemi z kovu, ale i ze stříbra. Váza na snímku z fotoateliéru Seidel je zdobena kovovou secesní montáží s florálním dekorem.

Springer Franz, Probolten čp. 2 ,
foto Josef Seidel, 17. 9. 1922.

Salzer Šimon, Brlohy,
foto Josef Seidel, 3. 9. 1922.

Váza „Sea Urchin“ v secesní montáži,
výška 26 cm. Tvar vázy je identický
s vázou na Seidelových fotografiích.

Váza „Sea Urchin“ bez montáže,
výška 21 cm.

Ovoidní váza „Sea Urchin“
s pětinasobně prolamovaným hrdlem
na nožičkách, výška 15 cm.

Druhou kategorií snímků skla z ateliéru Seidel jsou fotografie cíleně zachycující konkrétní skleněné produkty z lenorské sklárny, ať už jednotlivě nebo skupinově.

Schneider Rosa, foto Josef Seidel, 21. 5. 1911.

Jako dekorace byla v obou případech použita váza z produkce sklárny Wilhelm Kralik Sohn, Eleonorenhain. Produkce výroba roku 1900–1910. Bezbarvé sklo, aplikován florální dekor, květ ze zeleného, růžového, smetanového a fialového skla, irisované. Velmi často byly vázy rovněž

Následující snímky dokumentují dobová skla, u nichž je lenorská atribuce jednoznačně prokázána.

Paní Böhmová, foto Josef Seidel, 18. 4. 1911.

dekorovány motivem ovoce (třesně, hroznové víno, švestky apod.) Tato skla byla po roce 1900 jedním z nosných výrobků lenorské sklárny a byla vyráběna ve velkém množství, rozličných velikostech a byla určena především pro zahraniční trh (Anglie, Francie, Itálie, USA apod.).

Typické příklady váz z produkce sklárny Wilhelm Kralik Sohn, Eleonorenhain, po roce 1900. Foto Josef Seidel, bez datace.

Snímek vzorkovny lenorské sklárny, foto Josef Seidel po r. 1920.

Fotografie Josefa Seidela (po r. 1920) zachycuje pohled do vzorkovny sklárny Wilhelm Kralik Sohn, Eleonorenhain. Na Seidelově snímku vlevo v dolní polici jsou ukázky tzv. nástolců (Tafelaufsätze), které sklárna vyráběla po roce 1900. Tyto nástolce byly nejčastěji zdobeny jedním až čtyřmi květy postranními a jedním centrálním. Sloužily jako luxusní ozdoba stolu

Výřez z katalogového listu sklárny Wilhelm Kralik Sohn k. k. Priv. Glasfabriken Eleonorenhain und Ernstbrunn z roku 1905 zachycuje některé typy nástolců, včetně jejich katalogových čísel.

Vlevo výřez z katalogového listu sklárny Wilhelm Kralik Sohn k. k. Priv. Glasfabriken Eleonorenhain und Ernstbrunn 1905, který zachycuje jeden typ nástolce 2674/2.

Uprostřed reálné provedení nástolce.

Vpravo je další typ skleněného nástolce s centrálním pilířem s plodem ve tvaru jahody.

Ve střední polici (třetí až sedmá zleva) jsou umístěny vázy tubulárního tvaru, označované „Astvasen“. Tyto vázy s aplikovanými květy byly po roce 1900 vyráběny v nejrůznějších typech a velikostech, velmi často byl jejich povrch zdoben i reliéfními trny. Vzorem pro květinové aplikace byly často květy lilie, kaly, macešky či tulipány.

Níže je několik příkladů tubulárních váz ze soukromé sbírky. Aplikované motivy ve tvaru květinového stonku s poupětem, květu lilie a dalších květin gradují mistrným ztvárněním leknínového květu. Ten se svou barevností, detailním zpracováním i křehkostí okvětních lístků přibližuje skutečnému předobrazu kvetoucímu kdysi v jezírku lenorského zámku. Početný soubor váz tohoto typu je možno vidět v expozici skla v muzeu v Lenoře nebo muzeu Šumavy v Kašperských Horách.

Vázy tubulárního typu tzv. „Atsvasen“ byly určeny především pro zahraniční trh a ve velkém množství byly vyváženy zejména do Anglie a Spojených států, kde se dnes dají příležitostně vydražit na tamních aukcích.

Trojice váz s volně aplikovanými dekoracemi ve tvaru ovocných plodů.

Váza s dekorem květiny.

Váza s hutně aplikovaným dekorem bodláku na skle, provedení „martelle“.

Po roce 1922 nastalo pro Lenoru období rozkvětu. Starý hostinec byl přestavěn, pro úředníky sklárny byl postaven úřednický dům, pro dělníky tzv. Bienenhaus (včelín) a také Siegfried Kralík si pro sebe a svou rodinu dopřál novou vilu.

Po roce 1923 si Siegfried Kralík von Meyrswalden postavil v Lenoře vlastní „Villu“ dle návrhu vídeňského architekta Arthura Percivala Fabera. V dnešní době je zde umístěna mateřská školka. Foto Josef Seidel, po r. 1925.

**Ložnice Siegfrieda Kralíka von Meyrswalden v Novém panském domě (Neues Herrenhaus).
Foto Josef Seidel, před rokem 1923.**

Třetí kategorií jsou fotografie interiérové, pořízené jako dokument zpravidla v místě bydliště Seidelova zákazníka, kde je sklo používáno jako výzdoba obytné místnosti a zčásti i jako praktický mobiliář. Fotografie v horní části stránky zachycuje ložnici Siegfrieda Kralíka von Meyrswalden v „Novém panském domě“ (dnes budova Obecního úřadu) v Lenoře. V tomto domě žil nejen spoluvlastník sklárny Siegfried Kralík von Meyrswalden s manželkou, ale např. i místní lékař MUDr. Schuh. Zajímavostí jsou dvě lampy na nočním stolku po stranách postele. Jedná se o lampy z produkce Wilhelm Kralík Sohn, Eleonorenhain, leptané sklo, které bylo po roce 1920 vyráběno především zakázkově pro francouzský trh. Tyto lampy byly vyráběny v omezeném množství, jsou nesmírně vzácné. Na trhu s uměním se objevují zcela výjimečně a jejich ceny jsou velmi vysoké.

V archivu atelieru Seidel v Českém Krumlově je dochováno větší množství dosud nezkatalogizovaných fotografií skla, které zatím nejsou jednoznačně přiřazeny k jednotlivým šumavským sklárnám. Předkládaný článek je pouze první snahou o hlubší interpretaci této naprosto ojedinělé sbírky dokumentující dobou sklářskou produkci na Šumavě, která umožní budoucím badatelům či sběratelům skla zpřesnit přiřazení snímků jednotlivých skel ke konkrétním sklárnám a velmi často i jejich katalogového číselného a někdy i dekorového označení, které je pro každého sběratele zcela zásadní. V databázi fotoatelieru Seidel se nachází velké množství fotografií, které zachycují Lenoru a okolí, různé slavnosti, ale také jednotlivé osoby. Můžete mezi nimi najít i své předky z Lenory.

Lubomír Šmrha, Lenora

Leptaná lampička z produkce sklárny Wilhelm Kralík Sohn, Eleonorenhain. Zajímavostí některých lamp bylo, že byly dvoužárovkové, jedna žárovka směřovala do šírmu a druhá do nohy lampy. Tím bylo dosaženo výrazného světelného efektu. Tyto lampy jsou opatřeny leptanou signaturou „D' Aury“.

KRUMMAU i. B.

Photogr. u. Verlag J. Seidel, Krummau i. B. Nachdruck verboten 1904.

Český Krumlov na pohlednici z vydavatelství Josefa Seidela.

Stará Šumava slovem i obrazem

Johann Peter a Josef Seidel

Johann Peter, Šumavan rodem spatřil světlo světa 23. února 1858 na Bučině (Buchwald), v nejvýše položené šumavské vesnici. Bučina ležela v bezprostřední blízkosti pramene Vltavy. Narodil se do vzdělané rodiny zdejšího rychtáře (prvním zvoleným rychtářem na Bučině byl jeho pradědeček Adalbert, dalším jeho děd Josef, jeho otec Franz pak zastával funkci starosty obce, neboť úřad rychtáře byl zrušen v roce 1848.). Jako jeden z mála ve své generaci dosáhl vyššího školního vzdělání, po složení maturity a absolvování učitelského ústavu v Českých Budějovicích se stal učitelem základní školy a pozvolna začal psát své první básně a literární texty.

V roce 1886 vydal první knihu o Šumavě a charakteru i zvycích

Gisela a Johann Peter se synem.

Josef a Elisabeth Seidelovi se syny.

zdejšího lidu. Řada textů Johanna Petera vycházela i v časopise Šumava (Der Böhmerwald), který vydával devět let mezi roky 1899–1907. Peter byl čínorodým autorem, za svůj život napsal celkem 23 knih. Asi nejkrásnější je jeho kniha vzpomínek na dětství strávené na Bučině Rychtářův hoch (Der Richterhub, ein Heimatbuch aus eigener Jugend, 1914). Na sklonku života žil se svou ženou Giselou ve Vimperku, kde pro něho nechal slavný tiskař Johann Steinbrener postavit vilu „Abendfrieden“. Zemřel zde ve věku nedožitých 77 let dne 14. února 1935.

Zprvu pouhý přivandrovalec, ale později Šumavan z vlastního rozhodnutí Josef Seidel se narodil 2. října 1859 v Lísce (Hasel) v severních Čechách. Vyučil se původně malířem skla. Svou budoucí profesi a vzdělání si doplňoval doslova až „za chodu“, když s prázdnými kapsami i žaludkem vandroval v rámci svých tovaryšských let rakousko-uherskou monarchií – až tehdy si osvojil

fotografické řemeslo.

I on se ovšem v průběhu času stal mistrem svého oboru. Poté, co se roku 1886 natrvalo usadil v Českém Krumlově, kde si otevřel fotografický ateliér, se v příštích desetiletích vypracoval v bravurního lapače pomíjivých obrazů, jež díky němu zůstaly zachyceny pro věčnost. Hlásá to i nápis na jeho náhrobku „Lichtbildner des Böhmerwaldes“, pod nímž od 21. října 1935 sní svůj věčný sen.

Spisovatel Johann Peter vytvořil před sto lety ve svém díle literární památník milované Bučiny i celé Šumavě. K jeho 70. narozeninám v roce 1928 byla za jeho přítomnosti na jeho rodném domě umístěna pamětní deska. V roce 2015 pak na Bučině svému spisovateli instalovali památník v místech, kde býval vchod do jeho rodičovského domu. Má podobu rozevřené knihy a začíná slovy básníka: „Zdravím Tě, lesů královno, má hrdá Bučino...“. Fotograf Josef Seidel vytvořil unikátní obrazovou kroniku staré Šumavy.

V Českém Krumlově je jeho dílu věnováno celé Museum Fotoateliér Seidel, které je specifickým pomníkem s mnoha dveřmi, co zavedou desetitisíce návštěvníků do minulosti.

Šumava fotografa Josefa Seidela byla zároveň i Šumavou Johanna Petera. Žili ve stejných letech (Peter: 1858–1935, Seidel: 1859–1935) a ve stejnou dobu navštěvovali tento kraj. Spisovatel ve svém literárním díle zachytil tutěž Šumavu, jakou zvětšil krumlovský fotograf na svých snímcích. Slovem či obrazem zaznamenávali podobné náměty, zachycovali stejná témata a svým dílem naplnili pomyslnou pokladnici, jež schraňuje neopakovatelnou krásu staré Šumavy. A úkolem jejich dědiců – Musea Fotoateliér Seidel v Českém Krumlově a Šumavského muzea je Vídní – je o tento poklad pečovat, nabízet ho svým návštěvníkům, milovníkům Šumavy i čtenářům tohoto časopisu.

Bučina, nejvýše položená osada na Šumavě.

Thomas Gallistl a jeho Vlastivěda

Dochované snímky z unikátního fotografického archivu Josefa Seidela doprovázejí knihu Českokrumlovsko na počátku 20. století, která vyšla v roce 2024. Jde o první český překlad staré německé vlastivědné publikace z roku 1903 nazvané tehdy Heimatskunde des polit. Bezirkes Krummau (Vlastivěda politického okresu krumlovského), kde byly použity původní Seidelovy záběry obcí a míst Českokrumlovska a jejich publikování vyvolalo v té době velký ohlas. Autorem úspěšné knihy, která se po desetiletí objevovala ve školách i domácích knihovničkách a předávala z generace na generaci, byl Thomas Gallistl, učitel a později ředitel na krumlovské dívčí měšťanské škole, ale hlavně pozoruhodná leč neprávem dnes téměř zapomenutá osobnost přelomu 19. a 20. století.

Celý život Thomase Gallistla (1850–1905) se odehrál v době panování císaře Františka Josefa I. Za tu dobu se změnilo v životě společnosti tolik

jako málokdy předtím a potom, jakkoli dnes s odstupem více než jednoho století již hloubka té proměny poněkud ztratila na plasticitě. Podívejme se na osud samotného Gallistla. Stačí letmý pohled do matrik. Začíná životní pouť s původem vesnického synka ze selské rodiny sotva vybredlé z poddanských povinností, kde ještě křížky potvrzují kmotrovství sousedů a gramotnost je téměř bezobsažným cizím slovem. A končí důstojenstvím ředitele měšťanské školy, o jehož skonu a životních zásluhách referoval v superlativech tehdejší tisk. Pedagog z generace, jež zažila vlastní výuku ve vesnických školních chaloupkách, aby odevzdala štafetu ve školních palácích charakteristických pro počátek 20. století. A to nejen ve městech. Vzpomeňme na blízkou Věžovatou Pláň, kde vznikla v letech 1905/6 národní škola v podobě, za níž by se nemusel stydět dům ve vilové čtvrti kdekoli v lepší čtvrti tehdejší

Prahy. Jaký vesmír odděluje veršovanou kroniku nazvanou Čáslavka farní z poloviny 19. století sepsanou vesnickým farářem a zároveň tehdy ještě váženým učencem Bartolomějem Sládkem ve Zlaté Koruně, který křtil Thomase Gallistla, od specializovaných studií běžně vydávaných učenců počátku 20. století. Gallistlova Vlastivěda je toho příkladem stejně jako řada dalších i podle dnešních měřítek fundovaných článků publikovaných v té době například profesory krumlovského gymnázia.

Thomas se narodil jako čtvrté a poslední dítě do selské rodiny Antona a Marie Gallistlových v Domoradicích u Českého Krumlova. Jediné německé rodiny v jinak české vsi nedávno zakoupené na statku, jehož stopy stejně jako stopy prvních krůčků Thomase v nedávné době přikryl asfalt parkoviště obchodního domu Tesco. Začal chodit do obecné školy v místně příslušné farní obci ve Zlaté Koruně. Otec Anton

Řídící učitel Thomas Gallistl, autor německé vlastivědy „Heimatskunde des politischen Bezirkes Krummau“.

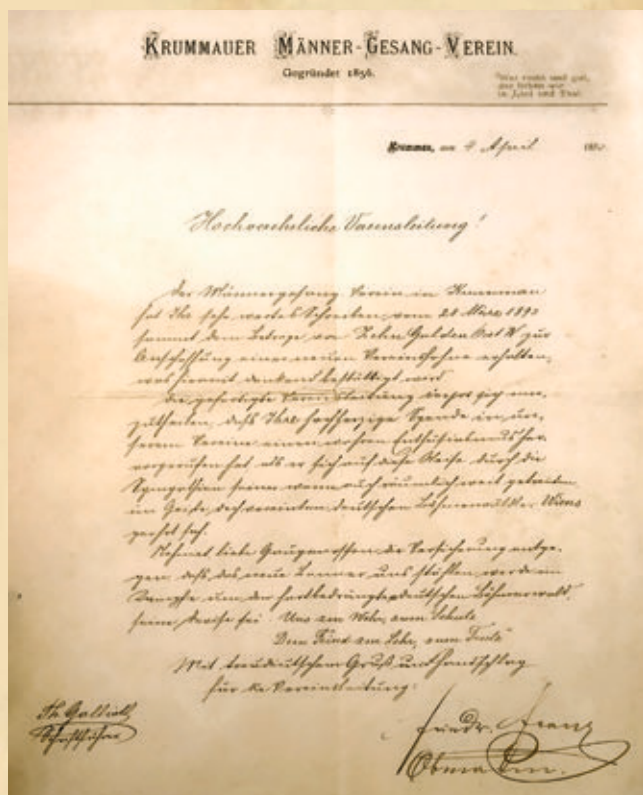

Obě Gallistlové dcery Hermina i Marie se přátelily s Elisabeth Seidelovou, která byla za svobodna rovněž učitelkou, a tak není divu, že se často ocitaly před objektivem fotoaparátu jejího muže Josefa. Jejich portréty jsou mimořádně zdařilé.

byl zřejmě energický muž, jenž ovšem nesnesl, aby jeho děti navštěvovaly tamní českou školu. Proto na vyšších úřadech vyjednal převedení domoradických dětí školou povinných do Krumlova stejně tak učinil i ve věci církevní příslušnosti. Trpce si na něj ve staré kronice za to stěžoval český farář ve Zlaté Koruně.

Další vzdělávání a vůbec celý život Thomase se odbýval v „německém znění“ a v prostředí školních škamen. Po studiích na gymnáziu v Budějovicích zkusil teologii ve Vídni, ale po dvou semestrech musel skončit, neboť se poměrně brzy, ve 23 letech oženil se selskou dcerou Barbarou Schinkovou ze Zahrádky u Přídoří. Nebyl hmotně zajištěný, dědictví připadlo staršímu bratru, ale byl chytrý a hodil se na studia. Proto udělal rozdílové zkoušky a stal se učitelem. Celý další soukromý i profesní život spojil s Krumlovem. Stal se učitelem na chlapeckých a dívčích obecných i měšťanských školách. Nejdéle působil na dívčí obecné škole, která byla v 70. a 80. letech 19. rozstrkaná na více místech v tamní Horní ulici, neboť její původní umístění v bývalém jezuitském semináři nedostačovalo. Po vydání říšského zákoníku v roce 1869 se postavení a prestiž učitelského povolání výrazně zlepšovaly. Proto i Gallistlovi, kteří s dvěma dcerami postupně vystřídali několik podnájemních bytů, se nakonec usadili ve služebním bytě v nové školní budově v Kostelní ulici, kde dnes sídlí Základní umělecká škola. Dodnes se zachovaly písemnosti z výběrového řízení na pozici ředitele nové dívčí měšťanky. Komise si z 16 a v užším výběru z třech uchazečů vybrala Thomase Gallistla. Stalo se v roce

1892. Při rozhodování hrál roli i fakt, že pět let předtím vyšla poprvé jeho krumlovská Vlastivěda, v prvním vydání sice ještě nedokonalá, ale učitelskou veřejností přijatá zřejmě kladně. Gallistl tehdy působil v několika spolcích, zejména byl činný v poměrně prestižním pěveckém souboru a účastnil se krumlovského veřejného života. V roce 1903, kdy vyšlo druhé a velmi zdařilé vydání krumlovské Vlastivědy vyzdobené fotografiemi, dosáhla Gallistlova kariéra vrcholu. Tehdy se totiž začaly ozývat zdravotní problémy, které se mu staly osudnými. Trpěl chronickým zánětem ledvin. Ani lázeňské pobyty v Karlových Varech nepřinesly dlouhodobé zlepšení. Přesně na konci školního roku 1904/1905, 30. června Thomas Gallistl zemřel. Zprávu o tom přinesly krumlovské noviny Böhmerwaldzeitung jen několik málo hodin po jeho skonu. Navzdory oslavným článkům o jeho životě, působení a zásluhách stačilo půl roku a vdova s dvěma již dospělými dcerami dostala výpověď z učitelského bytu. Přestěhovaly se do podnájmu v domě čp. 151 v Horní ulici, kde matka s oběma neprovdanými dcerami strávila zbytek života. Mladší z dcer Hermína zůstala v domácnosti a teprve po vzniku republiky nastoupila místo úřednice. Starší Marie se už v mládí stala učitelkou a jako taková působila pod vedením svého otce na dívčí obecné a měšťanské škole společně se svojí vrstevnicí a zřejmě i kamarádkou Elisabeth Brodovou, provdanou později za fotografa Josefa Seidela. Ve dvacátých letech ji zaznamenáváme v učitelských radách. Po odchodu obou sester do důchodu zprávy o nich utichají. Poslední zatím známá

Podpis Thomase Gallistla z r. 1892 na listině krumlovského zpěvackého spolku, archiv Böhmerwaldmusea Wien.

Radniční ulice v Českém Krumlově byla jednou z fotografických příloh Gallistlovy knihy.

pochází ze seznamu německých osob určených k transportu do Německa na základě tzv. Benešových dekretů. Obě sedmdesátileté stařenky musely opustit své rodné město spolu v prvním z Krumlova vypraveném transportu dne 26. 2. 1946 přes Furt im Wald kamsi daleko do Němec, kde se rozhodně nenacházel jejich Heimat im Reich.

Ve své Vlastivědě Gallistl s pozitivistickou jednoduchostí popsal krajinu svého bytí a pojmenoval věci tak, jak tomu rozuměli jeho krajané, současníci. Popsal ji v době, kdy se tu mluvilo německy a trochu jinak se tu uvažovalo. O 80 let později krumlovský okres znovu popsal Ruppert Essl, když vydal v exilu knihu Der Kreis Krumm au an der Moldau. Je zajímavé sledovat, v čem se obě knihy, které se zabývají stejnou oblastí, podobají a v čem se liší. Ze slov Thomase Gallistla je cítit optimismus a pýchu nad dosaženým stupněm civilizačního rozkvětu Krumlovska a víra v budoucí úspěchy svého lidu. Ruppert Essl také cítí pýchu na svoji domovinu. Ale je to příběh již uzavřený, je to popis ztracené vlasti. První kniha vyzařuje optimismus, druhá nikoli. V tom jsou oba tituly vzájemně komplementární, doplňují se. Důležitým je tu sám překladatel Gallistlovy Vlastivědy, Helmut Wagner. Pochází ze staré krumlovské rodiny a jen náhoda a dovednost jeho otce, laboranta v prastaré lékárně na krumlovském náměstí, zachránila Wagnerovy před vyhnáním. V národnostně smíšeném městě nebyli zdaleka jediní, kteří pomáhali udržet alespoň tenký stonek kontinuity kdysi bohatého přediva vztahů, tradic a zvyklostí zdejšího měšťanstva, alespoň něco z kolektivního ducha předválečného Krumlova. Odtud se bralo jeho nutkání k překladu díla do češtiny. Také snaha předat po válce nově založené pospolitosti jazykově českého Krumlova kamínek z rozbité mozaiky německo-českého kulturního prostředí města a zasadit jej do kolektivního vědomí jeho současného občanstva. Po sto dvaceti letech od posledního německého vydání nabízí český překlad cenné srovnání a nutí k zamyšlení, kam kráčela tehdejší společnost na malém území jižních Čech, jaká byla její sebereflexe, kam měla namířeno a kam dospěly do současnosti další generace. K pochopení tehdejších reálií a recepce díla dnešním čtenářem bylo nutno nově přidat dvě kapitoly a text opatřit poznámkovým aparátem, který vysvětluje některé reálie, důvěrně známé generacím žijícím na přelomu 19. a 20. století. Netřeba připomínat, že tehdejší krumlovský okres se ve svém plošném rozsahu měnil, ale jeho základní kontury se do značné míry kryjí s dnešním správním obvodem Českého Krumlova s jeho rozšířenou působností.

Dobové snímky pocházely z fotoateliéru Seidel, kde se jejich negativy dochovaly dodnes. Stejně jako textovou část doprovází poznámky s úkolem porovnat dobové reálie s dnešními, doplňují fotografický aparát srovnávací snímky od současných fotografů Jiřího Plachého a Josefa Beňo. Kromě párových fotografií odpovídajících těm z vydání v roce 1903 je přiřazeno

několik dalších, které dokumentují okolnosti, za nichž na počátku 20. století kniha spatřila světlo světa.

Německou učebnici vlastivědy, která počátkem 20. století nechyběla v žádné zdejší škole a ani v knihovničkách mnoha domácností Českokrumlovského okresu k českému vydání připravil historik, editor a autor Jindřich Špinar. Ten stojí i za dalšími knižními počiny (Dějiny Zlaté Koruny, Herbert Sailer: Každý den přichází z Rukou Božích, Tato kniha jest koupena z Budějce od knihaře: Knihaři a knihařství v Českých Budějovicích od 14. století po současnost aj.,) ale zejména je autorem čtyř knih z knižní edice Seidelova Šumava. Českokrumlovsko na počátku 20. století je dalším titulem, který přeložil renomovaný překladatel Helmut Wagner, českokrumlovský rodák známý z celé řady dalších překladů knih a také z veřejných přednášek v Českém Krumlově i jinde.

Helmut Wagner byl blízkým přítelem Seidelovy rodiny, dlouhá léta žil se svou rodinu v Seidelově domě a bez jeho nezištných překladů, spolupráce při práci s německy hovořícími pamětníky a nenahraditelné osobní zkušenosti by se Seidelovo museum v současné době jen těžko obešlo. Knihu vydala Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a je k dostání v Museu Fotoateliér Seidel.

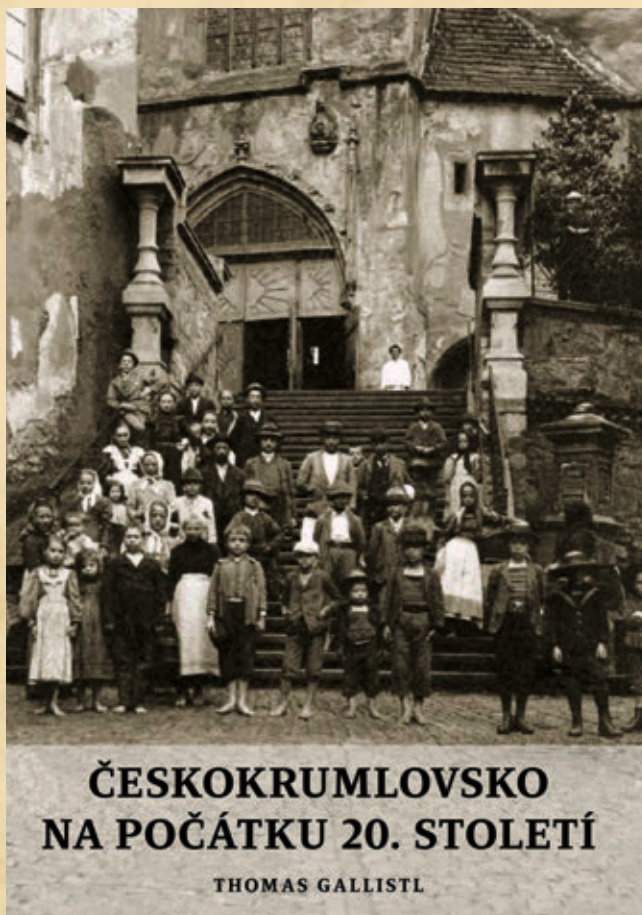
Jindřich Špinar, Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích

Jindřich Špinar a Helmut Wagner, editor a překladatel české verze Vlastivědy Thomase Gallistla.

V tomto domě v Horní ulici bydlela rodina Thomase Gallistla.

Titulní strana českého překladu Vlastivědy Thomase Gallistla nese snímek prostranství před kostelem sv. Víta a žáků z přilehlé školy od Josefa Wolfa.

Český Krumlov na snímku Josefa Seidela i další fotografie jeho doprovázely 2. vydání Gallistlový Vlastivědy a podílely se na oblibě i obchodním úspěchu této knihy.

Museum Fotoateliér Seidel • Linecká 272 • 381 01 Český Krumlov 1 • Česká republika
Tel. +420 736 503 871 • www.seidel.cz • E-Mail: info@seidel.cz

Interreg
Rakousko – Česko

Spolufinancováno
Evropskou unií

Böhmerwaldmuseum Wien • Ungargasse 3, 1030 Wien • Österreich
www.boehmerwaldmuseum.at • E-Mail: boehmerwaldmuseum@aon.at